

SAK ry

Lausunto

23.06.2021

VN/477/2021

Asia: VN/477/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme lausumaan hallituksen esitysluonnoksesta sekä vastaamaan seuraavaan kysymykseen:

2. olisiko mielestänne kohdassa 5.1 esitetty vaihtoehtoinen malli, jossa kuraattori olisi sosiaalityöntekijä tai sosionomi parempi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta. Esitys perustuu hallitusohjelman tavoitteisiin, joiden mukaan oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja vahvistetaan kaikilla koulutusasteilla. Esitykseen sisältyy määrittely sitovista mitoituksista opiskeluhoollon palveluihin sekä kuraattorin kelpoisuudesta.

Pyydettyinä lausuntonaan Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry toteaa seuraavaa

Tavoitteet SAK pitää lakiluonnoksen tavoitteita erittäin kannatettavina. Niiden mukaan yhteisöllisen opiskeluhoollon ennaltaehkäisevä tuki sekä yksilökohtaisen opiskeluhoollon varhainen apu ja tuki tulee olla kaikkien oppilaiden ja opiskelijoiden saatavilla yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Kuraattorin kelpoisuus

Lakiesityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi kuraattorin kelpoisuutta. SAK kannattaa esitystä ja pitää sitä perusteltuna. Kuraattorin työtä määrittelee paitsi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, myös sosiaalialan lainsäädäntö. Voimassa olevassa oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa kuraattorin kelpoisuus on väljä ja osittain tulkinnanvarainen, eikä se kaikilta osin turvaa lapsen oikeutta laadukkaisiin sosiaalihuollon palveluihin.

SAK katsoo, että on erittäin olennaista, että kuraattoreilla on tehtävänsä sosiaali- ja terveysalan koulutus ja laillistetun ammattihenkilön kelpoisuus.

SAK kannattaa kuraattorin kelpoisuuden toteuttamisvaihtoehtoa kohdassa 5.1. mainitulla tavalla: koulukuraattorin tulee olla laillistettu sosiaalihuollon ammattihenkilö eli sosiaalityöntekijä tai sosionomi (AMK).

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän monipuolinen tuntemus edesauttaa kuraattorin mahdollisuuksia lasten ja nuorten ongelmien varhaiseen tunnistamiseen ja asiakkaiden kokonaisvaltaisten palvelupolkujen rakentamiseen. Muutoksella on myös vaikutus alan henkilöstön saatavuuteen.

Sitovat henkilöstömitoitukset

SAK kannattaa sitovia mitoituksia opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluihin. Nykyisin kunnissa on suurta hajontaa näiden palveluiden järjestämisessä. Lasten ja nuorten avun ja tuen tarpeeseen ei kyetä vastaamaan riittävässä aikataulussa ja riittävin toimin. Kehitettävää on erityisesti yhteisöllisen opiskeluhoollon vahvistamisessa sekä opiskeluhoitopalveluiden yhdenvertaisessa saatavuudessa. Henkilöstön riittävydessä ja rekrytoinnissa on haasteita. Myös alan henkilöstön vaihtuvuus on suurta.

Sitovalla kuraattori- ja psykologipalveluiden henkilöstömitoituksella vahvistetaan opiskeluhoitopalvelujen saatavuutta, yhdenvertaisuutta ja laatua. Jatkossa perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitoksen piirissä työskentelevällä kuraattorilla saisi olla enintään 670 oppilasta/opiskelijaa vastuullaan ja psykologilla enintään 780 oppilasta/opiskelijaa.

SAK kuitenkin painottaa, että sitovasta henkilöstömäärästä säätäminen ei yksin ratkaise lasten ja nuorten palveluiden nykytilan puutteita. Jotta kelpoisuuden täyttäviä henkilöitä on riittävästi saatavilla, on samaan aikaan panostettava alan koulutuspaikkojen riittävyteen sekä alan työoloihin, kuten henkilöstön jaksamiseen.

Edelleen SAK katsoo, että sitovia mitoituksia määriteltäessä lähtökohtana tulee pitää oppilaiden ja opiskelijoiden tarvitsemaa tukea ja sen määrää eri kouluasteilla. Tämä tulisi huomioida jatkovalmistelussa.

Opiskeluhuollon palveluketjua kehitettävä kokonaisuutena

Kuten esityksessä todetaan, on lasten ja nuorten psykososiaalisen tuen tarve jatkuvasti kasvanut. Puutteet lasten ja nuorten peruspalveluissa näkyvät erityispalvelujen, kuten psykiatrisen erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun, tarpeen kasvuna. Myös oppivelvollisuuden laajeneminen tuo entistä enemmän vaativaa tukea tarvitsevia nuoria opiskeluhuollon piiriin. Laadukkaat, ennaltaehkäisevät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut lähellä lasten ja nuorten arkea ehkäisevät monien pitkittyneidenkin ongelmien muodostumista ja antavat parhaat edellytykset niihin puuttumiseen. Kuraattorien rooli tässä ennaltaehkäisevässä työssä on keskeinen.

Erot psykologien ja kuraattoreiden työn edellytyksissä ja opiskeluhuollon palveluiden saatavuudessa ovat heikentäneet oppilaiden ja opiskelijoiden yhdenvartaisia mahdollisuuksia saada opiskeluhuollon palveluja. SAK korostaa, että psykologi- ja kuraattoripalveluiden rinnalla myös muiden lakisääteisten opiskeluhuollon palveluiden laatuun ja riittävyyteen kiinnitetään huomio ja niihin on osoitettava riittävät taloudelliset ja toiminnalliset resurssit.

SAK painottaa, että lasten ja nuorten moniammatillisen avun ja tuen yhdenvertainen toteuttaminen tulee olla lähtökohtana myös sote-uudistuksen etenemisen sekä oppivelvollisuuden laajentamisen jatkovalmistelussa. Oppilaiden ja opiskelijoiden palveluita tulee tarkastella osana tätä kokonaisuutta. Palveluiden tulee olla asiakkaan tarpeen mukaisia, oikea-aikaisia sekä lähellä lasten, nuorten ja perheiden arkea.

Kelpoisuuksista ja henkilöstömäärästä säättäminen ei yksin ratkaise lasten ja nuorten palveluiden puutteita. Jotta kelpoisuuden täyttäviä henkilöitä on riittävästi saatavilla, on ehdottoman tärkeää panostaa alan koulutukseen sekä alan työoloihin, kuten henkilöstön jaksamiseen.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Aaltonen Erja

SAK ry - Työ ja turva -osasto/Rasinaho